

Darbiniekus sameklē paši

Ar Nodarbinātības valsts aģentūru sadarbojas, bet paļaujas uz sevi

Latvijas uzņēmēji tik aktuālā jautājumā, kas skar darbaspēka pieejamību, ar Nodarbinātības valsts aģentūru (NVA) gan sadarbojas, taču pārsvarā tikai ievietojot vakances NVA portālā, Dienai atzīst aptaujātie uzņēmēji.

Tiesa gan, liela daļa uzņēmēju teic, ka vakances aizpilda, paši meklējot darbiniekus, jo vairāk uzticas personiskām rekomendācijām un ieteikumiem. Pat tik lielā uzņēmumā kā ar būvmateriālu ražošanu saistītajā Cemex bilst, ka ar NVA darbinieku meklēšanā nesadarbojas, jo dara to paši saviem spēkiem.

Svarīgs precīzs pasūtījums

Iemesli, kādēļ uzņēmēji izvēlas darbiniekus meklēt paši, neizmantojot NVA, ir vairāki. Viens no tiem ir bezdarbnieku, īpaši ilgstošo, kontingents, kurā ir cilvēki gan ar atkarībām, gan ar zemu motivāciju, turklāt nereti bezdarbniekiem, lai arī it kā ir attiecīgā specialitāte, tomēr reālās prasmes ir stipri novecojušas un aktuālajām darba tirgus prasībām neatbilstošas. Vēl vienu cēloni, kādēļ darba devēji neizvēlas darbiniekus meklēt no NVA reģistrēto bezdarbnieku rindām, min Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kameras pārstāve Katrīna Zariņa: «Jautājums vairāk ir par NVA misiju un vīziju un darba specifiku. Latvijā tās galvenā funkcija un svarīgākais klients ir bezdarbnieks – viņa situācijas izvērtēšana, konsultēšana un nereti balstīšanās uz šīs personas vēlmēm un vajadzībām, ne tik ļoti uz darba devēju pieprasījām un darba tirgū nepieciešamajām prasmēm. Līdz ar to uzskatu, ka sākumā jāvienojas par NVA fokusa maiņu, lielāku nozīmību piešķirot tieši darba devēju interesēm, vienlaikus nezaudējot fokusu uz bezdarbnieku un darba meklētāju.»

Tiesa, K. Zariņa atzīst, ka šai fokusa maiņai ļoti svarīga ir arī darba devēju spēja prognozēt vajadzīgo darbinieku skaitu, tiem nepieciešamās prasmes un zināšanas. Respektīvi, NVA ir jābūt precīzai darba devēju pasūtījuma izpildītājai, bet uzņēmējiem no savas puses jābūt precīziem un prognozēt spējīgiem pasūtītājiem. Tieši tādēļ, kā norāda K. Zariņa, liela nozīme ir sadarbības modelim starp darba devējiem, tos pārstāvošajām organizācijām, arodbiedrībām un nozaru ministrijām, lai var panākt visu pušu interešu balansu.

Jāpiemin, ka NVA darba devējiem piedāvā vairākus pakalpojumus līdztekus nu jau tradicionālajai vakanču ievietošanai portālā. Tie ir gan vakanču gadatirgi, kurus organizē NVA un kuros uzņēmumi var piedalīties ar savu standu, gan bezdarbnieku apmācība pēc darba devēja pieprasījuma, gan arī Eiropas Savienības (ES) līdzfinansētie projekti par subsidētajām darba vietām, kur uzņēmumi var pieteikties nodarbināt, piemēram, cilvēkus ar īpašām vajadzībām un 50% no atalgojuma tiek segta no ES struktūrfondu līdzekļiem. Subsidētās darba vietas tiek piedāvātas cilvēkiem ar invaliditāti, cilvēkiem, kuriem sešus mēnešus nav regulāra apmaksāta darba, cilvēkiem, kuriem nav vidējās izglītības vai profesijas, cilvēkiem, kas vecāki par 50 gadiem, vientuļajiem pieaugušajiem ar vairākiem apgādāmajiem. Skaitļi liecina, ka šajā subsidēto darba vietu projektā uzņēmumi piedalās gana aktīvi. Laikā no 2015. gada 2. februāra līdz 2016. gada 31. decembrim savu darba devēju un darba vietu projekta ietvaros atraduši 1568 bezdarbnieki.

Uzrunāt cilvēkus laukos

Zemgales uzņēmējdarbības centra vadītāja Mairita Pauliņa stāsta, ka arī Zemgales reģiona uzņēmēji ir ieinteresēti piedāvāt subsidētās darba vietas un nereti, ja darbinieks sevi labi apliecina, pēc projekta

beigām, kas ilgst 12 mēnešus, viņam tiek piedāvāts pastāvīgs darbs. Tāpat daudzi uzņēmumi ar saviem stendiem piedalās vakanču gadatirgos. Tiesa, M. Pauliņa gan nezināja teikt, vai un cik pēdējā gadatirgū izdevies noslēgt līgumus starp darba devējiem un potenciālajiem darbiniekiem.

Arī lielveikalu tīkla Rimi Latvia personāla vadītāja Gundega Kirilka teic, ka uzņēmums piedalās NVA rīkotajos vakanču gadatirgos, tāpat sadarbojas ar NVA filiālēm visā Latvijā, piemēram, rīkojot atvērto durvju dienas. «Darba meklētāju atsauce mēdz būt dažāda, to ietekmē arī sadarbība ar filiālēm, piemēram, to gatavība un iespējas izvietot informāciju par atvērto durvju dienām, iespējamo kandidātu informēšana un uzrunāšana. Attiecībā uz Rīgas filiālēm mēs būtu gatavi sadarbību paplašināt un attīstīt, ņemot vērā potenciālo kandidātu lielo skaitu. Vērtīga būtu arī NVA filiāļu atgriezeniskā saite un dalīšanās ar pieredzi, kā labāk sasniegt un piesaistīt kandidātus, piemēram, pēc bezdarbnieku apmācību kursiem,» norāda G. Kirilka. Viņa atzīst, ka aktuāls ir jautājums par iespējām uzrunāt kandidātus arī mazpilsētās un citos reģionos, jo visbiežāk līdz šiem cilvēkiem nenonāk informācija par NVA atvērtajām durvju dienām un darba iespējām. Te jāpiemetina, ka savulaik Bauskas NVA filiālē sastaptie bezdarbnieki, kas bija ieradušies no apkārtnējiem pagastiem, atzina, ka uz Bauskas NVA filiāli regulāri izbraukāt, lai uzzinātu aktuālo informāciju, traucē gan retā autobusu kustība, gan grūtības samaksāt par biļeti.

Sava pieredze sadarbībā ar NVA ir arī Līvānu kūdras fabrikai. No NVA reģistrētajiem bezdarbniekiem pārsvarā tiek atlasīti mazkvalificēti sezonas strādnieki. Ar daļu no viņiem izveidojusies ilgstoša sadarbība, respektīvi, šie cilvēki Līvānu kūdras fabrikā strādā vairākas sezonas pēc kārtas, starplaiķos reģistrējoties NVA kā bezdarbnieki. Fabrikas personāla speciāliste Dita Ozola-Ozoliņa stāsta, ka tie darbinieki, kuri strādā pastāvīgā darbā, to dara jau ilgstoši, tikai ar vienu izņēmumu – pirms pāris gadiem pensijā aizgājusi sekretāre lietvede un tās aizstājēja atrasta tieši ar NVA palīdzību un arī pašlaik turpina strādāt uzņēmumā. Ar vakanču izvietošānu NVA portālā darbinieki tiek meklēti arī Jelgavas galas kombinātā, citas sadarbības gan, kā stāsta uzņēmumā, neesot, jo nav vajadzības.

Vajag kvalifikāciju

Lūgta vērtēt NVA sniegto bezdarbnieku pārkvalifikācijas kursu kvalitāti, Latvijas Darba devēju konfederācijas (LDDK) nodarbinātības eksperte Ruta Porniece stāsta: «LDDK un nozaru ekspertu padomju pārstāvji piedalās Labklājības ministrijas Bezdarbnieku apmācību plānošanas komisijas darbā, kurā tiek lemts par apmācību piedāvājumu veidošanu bezdarbniekiem atbilstoši nozaru vajadzībām. Šāda komisija tiekas divas reizes gadā un pārskata apmācību piedāvājumu atbilstoši situācijai darba tirgū. Piedāvātās bezdarbnieku apmācības ir vērstas uz neformālo izglītību, profesionālo pilnveidi, arī tālākizglītību, kuras laikā ir iespējams iegūt kvalifikāciju. Bezdarbniekiem būtiski ir saprast atšķirības starp šiem apmācību veidiem un arī iespējām darba tirgū pēc šo apmācību apgūšanas, jo jāapzinās, ka galvenokārt profesionālās kvalifikācijas iegūšana dod iespēju strādāt konkrētā profesijā.»

Tādēļ LDDK pārstāve uzskata, ka bezdarbnieku apmācībām ir jānodrošina kvalifikācijas iegūšana, lai uzņēmējiem būtu sagatavoti darbinieki darbam tieši konkrētajās profesijās. Tāpat, LDDK ieskatā, būtiski ir nodrošināt izglītotāju ciešu sadarbību ar reģiona uzņēmējiem praktisko iemaņu apgūšanai tālākizglītības procesā.

***

Bezdarbs

Bezdarba līmenis dažādās Latvijas pilsētās

Rīga: 4,6%

Jūrmala: 6,5%

Liepāja: 10,4%

Ventspils: 6,2%

Daugavpils: 11,2%

Rēzekne: 14,7%

Valmiera: 4,6%

Jēkabpils: 9,6%

Jelgava: 5,4%

2017. gada 1. ceturksnī bezdarba līmenis Latvijā bija 9,4%, un tas ir augstākais Baltijas valstīs – Igaunijā bezdarba līmenis bija 5,6%, bet Lietuvā – 8,1%.

Avoti: NVA (2017. gada 30. aprīļa dati) un Centrālā statistikas pārvalde